

Справа «Гавенда проти Польщі» (Gaweda v. Poland)

У рішенні, ухваленому 14 березня 2002 року у справі «Гавенда проти Польщі», Суд постановив, що:

- мало місце порушення ст. 10 Конвенції

Відповідно до ст. 41 Конвенції, Суд призначив сплатити заявнику 10 000 польських злотих як компенсацію моральної шкоди та 6 000 польських злотих у відшкодування судових витрат.

Обставини справи

Заявник, Йозеф Гавенда, є громадянином Польщі.

9 вересня 1993 року регіональний суд м. Бельско-Б'яла відхилив заяву п. Гавенди про реєстрацію періодичного видання під назвою «Соціально-політичний щомісячник – Європейський суд моралі», який мав видаватися у м. Кенті. Національний суд вказав на те, що відповідно до положень закону «Про засоби масової інформації» від 1984 року та прийнятого на його основі наказу Міністра юстиції заборонялася реєстрація періодичних видань, назва котрих суперечила дійсності. У той же час згідно із нормами згаданих актів назва періодичного видання повинна відповідати його змісту. Назва видання, запропонована заявником, фактично вказувала на якусь європейську інституцію, котра була заснована у м. Кенті, що повністю не відповідало дійсності.

17 грудня 1993 року Катовицький апеляційний суд відхилив апеляцію заявника на рішення суду першої інстанції. Апеляційний суд поряд з іншим акцентував увагу на тому, що у процесі розгляду справи судом першої інстанції заявнику було запропоновано вилучити з назви його видання слова «Європейський суд моралі», однак той відмовився це зробити.

17 лютого 1994 року регіональний суд м. Бельско-Б'яла відхилив заяву п. Гавенди про реєстрацію іншого періодичного видання під назвою «Німеччина – тисячолітній ворог Польщі». Національний суд дійшов висновку про те, що запропонована назва також суперечить дійсності, оскільки вона надмірно акцентує негативні аспекти польсько-німецьких відносин, тим самим неадекватно висвітлюючи історичні факти. Апеляцію заявника на це рішення також було відхилено.

Зміст рішення Суду

Заявник стверджував, що відмова польських судів зареєструвати згадані назви унеможливила видання ним періодичних засобів масової інформації. У своїх твердженнях заявник покликався на ст. 10 Конвенції.

З'ясувавши, що, відповідно до законодавства Польщі, відмова зареєструвати назву періодичного видання означає заборону здійснювати його публікацію, Суд мав на меті вирішити питання про те, чи було оскаржуване заявником обмеження передбачене законом.

Повноваження польських судів відмовляти у реєстрації назви періодичного видання, коли вони вважали, що така назва не є правдивою чи надто спотворює реальну картину подій, ґрунтувалися на терміні «суперечить дійсності», який містився у ст. 5 згаданого Наказу Міністра юстиції. Суд звернув особливу увагу на відносну визначеність згаданого терміну, який, окрім усього іншого, був відсутній у ст. 20 закону «Про засоби масової інформації», що слугувала безпосередньою підставою для відмови у реєстрації назви періодичного видання і була доволі абстрактною за змістом. На його думку, вимога щодо відповідності назви періодичного видання дійсності була надмірним обмеженням свободи преси. Назва періодичного видання сама по собі не є ствердженням якихось фактів, а виконує функцію лише ідентифікації періодичного видання на відповідному ринку для наявних і потенційних читачів. Такі висновки, однак, повинні впливати із чіткого положення закону. У той же час, всупереч ст. 20 закону «Про засоби масової інформації», польські суди при вирішенні питання про реєстрацію назв періодичних видань використовували ще й додатковий критерій, який не був прямо передбачений цим законом.

Оскільки норми закону, котрі слугували інструментом правового регулювання поведінки заявника, не відзначалися достатнім рівнем визначеності їх змісту, то й обмеження, застосовані до п. Гавенди, не можна розглядати як такі, що передбачені законом відповідно до ст. 10 Конвенції. Тому Суд дійшов висновку про порушення ст. 10 Конвенції.

Реферативний переклад з англійської мови та опрацювання рішення здійснено у Львівській лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування АПрН України О. О. Бекетовим, Р. М. Москалем, Н. П. Ничай, М. Ю. Пришиляк, Т. І. Пашуком, М. Б. Рісним, А.-М. Я. Хом'як.